

Narodowe Forum Muzyki
Przestrzeń dla piękna

12

maja
czwartek / Thu
19:00

Ratusz, Sala Wielka

Sacrum et profanum

Jan Tomasz Adamus – klawesyn, dyrygent

Capella Cracoviensis:

Michalina Bienkiewicz, Antonina Ruda – soprany, Łukasz Dulewicz – alt,
Szczepan Kosior, Karol Kusz – tenory, Marek Opaska – bas,
Robert Bachara, Zofia Wojniakiewicz – skrzypce, Marian Magiera – cymbał,
Wim Becu, Robert Schlegl, Bart Vroomen – puzony, Jan Čížmár – lutnia

PROGRAM:

Marco Scacchi (zm. 1662) *Voi volete ch'io mora, O come sei gentile, Ah dolente partita* – madrygały

Giovanni Battista Fontana (ok. 1589–ok. 1630) *Sonata Terzadecima a due violini et trombone* ze zbioru *Sonate à 1, 2, 3...*

Thomas Stoltzer (ok. 1480–1526) *Missa Summum*

Kyrie-Gloria

Sanctus-Benedictus

Agnus Dei

Thomas Stoltzer *Christe qui lux est*

Giovanni Battista Fontana *Sonata seconda* ze zbioru *Sonate à 1, 2, 3...*

Filiberto Laurenzi (1619/1620–po 1659) *Serenata à 5 e doi Violini e Chitarrone*

Giovanni Legrenzi (1626–1690) *Sonata a due Violini* ze zbioru *Sonate a due e tre...*

Tobias Hertell (XVI/XVII w.) *Beati omnes à 6*

[90']

KONCERT W RAMACH CYKLU 1000 LAT MUZYKI WE WROCŁAWIU

WROCŁAW 2016
Europejska Stolica Kultury

EUROPEJSKA
STOLICA KULTURY

SFINANSOWANE ZE ŚRODKÓW

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego

Sacrum i profanum

Artur Bielecki

Sacrum et profanum: ta opozycja nader często pojawia się w sztuce. Dwa łacińskie pojęcia wyznaczają odrębne sfery rzeczywistości i naszych doznań, choć wcale nie jest łatwo te pojęcia zdefiniować. Być może lepiej je czujemy niż werbalizujemy. *Sacrum* to sfera świętości, wszystko, co przynależy do porządku duchowego. W sztuce dźwięków będzie to przede wszystkim muzyka religijna, kościelna, związana z liturgią, otwierająca człowieka na transcendencję, niekiedy bliska mistycyzmowi. *Profanum* dotyczy tego, co materialne, ziemskie, zwyczajne i codzienne. Jaka więc muzyka odpowiadałaby sferze *profanum*, skoro ta dziedzina sztuki zawsze, niemal z definicji oznacza (lub powinna oznaczać) wyjście poza codzienność i materię właśnie w stronę duchowości? Będzie to być może muzyka bardziej „zwyczajna”, opowiadająca o sprawach ziemskich, codziennych, czasem muzyka towarzysząca zabawie, wywołująca śmiech, rubaszna jak niektóre lżejsze pieśni Orlanda di Lasso. Możemy jednak dojść do wniosku, że w sferze muzyki opozycja *sacrum i profanum* nieczęsto bywa prawdziwie czytelna i oczywista. Sytuacja rzadko jest tak klarowna, jak w przypadku starych średniowiecznych rękopisów *Carmina burana* z XIII stulecia, w których obok utworów religijnych, takich jak *Pasja*, odnajdziemy repertuar o tematyce erotycznej, biesiadnej czy satyrycznej.

W muzyce dawnej te dwie sfery, *sacrum i profanum*, niekiedy wprost się przenikają, wszak kompozytorzy epoki renesansu potrafili tworzyć msze z melodii świeckich albo nawet z całych utworów świeckich (*missa parodia*). W programie dzisiejszego koncertu muzyczne *sacrum* przeciwstawione jest *profanum*. Repertuar występu jest bardzo zróżnicowany, są to utwory z dwóch głównych kręgów: z Włoch oraz z muzycznej Północy, którą tutaj reprezentują dzieła związane również z historią Wrocławia. Zresztą warto przypomnieć, że zbiory muzyczne Uniwersytetu Wrocławskiego są niezwykle cenne i bogate, obfitują w wiele kompozycji włoskich.

Sacrum obrazowane jest przede wszystkim przez mszę, ale również przez wiele innych gatunków. Do tej dziedziny przynależy przykładowo kompozycja *Beati omnes* Hertella, której za chwilę postuchamy. Jeśli chodzi o mszę, w przypadku dzisiejszego programu będzie to *Missa Summa* Thomasa Stoltzera (ok. 1480–1526), kto wie, czy nie najwybitniejszego kompozytora związanego z Wrocławiem i Dolnym Śląskiem w całej historii. Stoltzer pochodził ze Świdnicy, przypuszcza się, że kształcił się muzycznie w kręgu Heinricha Fincka. We Wrocławiu służył jako ksiądz, miejscem jego pracy był kościół św. Elżbiety oraz wrocławska katedra. W roku 1522 Ludwik II zatrudnił go na dworze węgierskim w Ofen. Wiadomo, że istnieją pewne związki Stoltzera z reformacją, choć raczej publicznie nie ujawniał poparcia dla tego ruchu. Na Węgrzech zlecono mu opracowanie niektórych psalmów w tłumaczeniu Lutra. Kompozytor zmarł w roku 1526. Należał do najwybitniejszych muzyków niemieckich swojej epoki, a jego styl kompozytorski wpisuje się w największe osiągnięcia europejskiej polifonii wczesnego XVI stulecia. Zwraca uwagę mistrzostwo warsztatowe, cechujące m.in. msze Thomasa Stoltzera.

Giovanni Battista Fontana (ok. 1589–1630) był włoskim skrzypkiem i kompozytorem. Jego twórczość jest reprezentatywna dla bogato się rozwijającej muzyki instrumentalnej wczesnego baroku we Włoszech. Włosi stworzyli wzorzec sonaty. W 1641 roku, a więc już po śmierci Fontany, w Wenecji opublikowano zbiór utworów kompozytora, zatytułowany *Sonate a 1, 2, 3 per il violino, o cornetto, fagot to, chitarone, violoncello o simile altro istromento*. Publikacja ta zawiera sześć sonat na skrzypce i basso continuo oraz dwanaście sonat na większe zespoły wykonawców. Fontana zaliczany jest do najważniejszych przedstawicieli wczesnej sonaty barokowej, która dzieliła się na gatunek zwany *sonata da chiesa* (sonata kościelna) oraz *sonata da camera* (sonata kameralna). Pierwszy rodzaj nadawał się znakomicie do muzyki kościelnej, drugi – do muzyki komnatowej, świeckiej. Znowu więc natrafiamy, tym razem w muzyce czysto instrumentalnej, na opozycję *sacrum i profanum*.

Do porządku *profanum* można też dotężyć madygaty, a więc włoskie, wielogłosowe i niezwykle kunsztowne pieśni świeckie, tworzone w Italii już od czasów średniowiecza. W renesansie były one tak popularne, że gatunek ten podjęli również liczni kompozytorzy poza granicami Włoch. Są to na ogół pieśni o tematyce miłosnej, ukazujące najróżniejsze odcienie uczuć.

Jan Tomasz Adamus

Dyrygent, organista, klawesynista, kreator kultury, specjalizujący się w autentycznym wykonawstwie muzyki klasycznej od polifonii renesansowej po romantyczną symfonię oraz operę. Studiował w Krakowie i w Amsterdamie, był wieloletnim wykładowcą Akademii Muzycznej we Wrocławiu. Zrealizował wiele polskich premier wielkiego repertuaru międzynarodowego na historycznych instrumentach. Od 2008 roku jest dyrektorem naczelnym i artystycznym instytucji kultury Capella Cracoviensis – krakowskiego chóru kameralnego oraz grającej na historycznych instrumentach orkiestry. Jan Tomasz Adamus jako kreator kultury zainicjował między innymi Theatrum Musicum – wspólny projekt krakowskich instytucji muzycznych, który staje się jedną z największych scen muzyki klasycznej w Europie. Od 2000 roku jest dyrektorem artystycznym Festiwalu Bachowskiego w Świdnicy.

Capella Cracoviensis

Semper in altum. Ta maksyma przyświeca Capelli Cracoviensis od kilku lat, czyniąc ją najbardziej dynamicznie rozwijającym się polskim zespołem specjalizującym się w stylowym wykonawstwie muzyki dawnej. Talent muzyków Capelli Cracoviensis, sprawnych technicznie i odznaczających się niebywałą elastycznością kameralistów, dostrzegły wielkie osobowości świata muzycznego. Od listopada 2008 dyrektorem i szefem artystycznym CC jest Jan Tomasz Adamus, wybitny organista, klawesynista, dyrygent i animator życia muzycznego. Swoją artystyczną osobowość kształtował we współpracy

z wieloma znakomitymi śpiewakami oraz w kontakcie ze zdobycami najważniejszych europejskich ośrodków sztuk – w malarstwie, rzeźbie, architekturze czy filozofii sztuki dostrzegając stały kontrapunkt wszelkich muzycznych poczynań.

PEŁNE BIOGRAMY ARTYSTÓW:

www.nfm.wroclaw.pl/repertuar/biogramy

Jan Tomasz Adamus, fot. Michał Ramus

Capella Cracoviensis, fot. Piotr Kucia

Organizator:

Partner strategiczny:

Bank Polski

Złoty sponsor:

Partner wspierający:

NFM – instytucja kultury miasta Wrocławia, współprowadzona przez:

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.

